

בסגנון חופשי

מקבוצת ד. לבקוביץ יעוץ והדרכה בע"מ
תכנון ופיקוח, ספרות מקצועית, יעוץ בטיחות ורישוי לאתרי רחצה
ביה"ס הארצי למקצועות המים הים והבריכה - בשיתוף הקריה האקדמית אונו

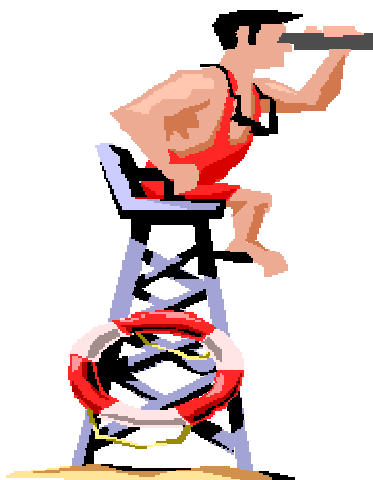
טיפייסבוק Facebook TIP

עמוד הפייסבוק האלקטרוני של מערכת "בסגנון חופשי" לאתרי רחצה
מאמר 7 - 29 באוגוסט 2013

טביעה – היבטים פיזיים ורפואיים

וכן מעט סטטוטוריקה לגבי חובת כשירויות המצילים ומגישי
העזרה ראשונה - שלא כל מחזיקי הבריכה מודעים לה .....

מאת: דוד לבקוביץ

טביעה - היבטים פיזיים

תורת ההצלה מצביעה על תופעות העלולות לגרום לטביעה בבריכת שחייה, כגון - אי ידיעת השחייה, אכילה מוגזמת לפני הרחצה וחנק כתוצאה מכך, אלכוהול בדם, מצב בריאותי לא תקין הגורם לתופעות של חולשה והתעלפות, אפילפסיה, בעיות לב, אירוע מוחי וכיו"ב. הספרות המקצועית בעולם מצביעה על כך שמקרי הטביעה נחלקים לארבעה סוגים בסיסיים: טביעה רטובה (80%), טביעה יבשה (10%), טביעה משנית (5%) וטביעת הלם (5%).

1. "טביעה רטובה" קשורה לחדירת מים לריאות כאשר הפגיעה נגרמת מסיבוכים פיסיולוגיים הנגרמים מחדירת המים לריאות ואי קיום תהליך החמצון כתוצאה מכך.

בסגנון חופשי

מקבוצת ד. לבקוביץ יעוץ והדרכה בע"מ

תכנון ופיקוח, ספרות מקצועית, יעוץ בטיחות ורישוי לאתרי רחצה
ביה"ס הארצי למקצועות המים הים והבריכה - בשיתוף הקריה האקדמית אונו

2. "טביעה יבשה" קשורה למכניזם של תופעה הנגרמת לאדם השוקע מתחת למים שבאופן אינסטינקטיבי הוא עוצר את נשימתו. כאשר ה"לארינקס" (שריר טבעתי מסביב לקנה הנשימה) חש במים, הוא נסגר באופן מידי ע"י התכווצות שרירית אוטומטית המכונה "ספאזם לרינגיאלי". בפרק זמן זה, עד שההתכווצות תשתחרר, תהיה פגיעה כתוצאה מחנק. גם במקרה זה אובדן ההכרה לאורך זמן תגרום לשחרור ההתכווצות ואז תחלו חדירת מים לריאות.
3. "טביעה משנית" היא כתוצאה מסיבוכים פיסיולוגיים שנגרמו ע"י מים שנשאפו בזמן הטביעה. במאמר בכתב העת האמריקאי "אמרגינסי" ציינו הרופאים ד"ר דיק וד"ר פוטגינר כי ב- 5% מהמקרים של כמעט טביעה יפתחו סיבוכים ומהם כ- 25% ימותו כתוצאה מכך.
4. "טביעת הלם" נגרמת כתוצאה מהלם ממגע במים קרים מאד. ראוי לציין כי קיימים מצבים של "טביעה שקטה", שהיא טביעה שבה הטובע לא מצביע על מצוקה כלשהי ואיננו מעורר תשומת לב לכך שהוא במצוקה ובתהליך של טביעה, בשונה ממצב שבו הטובע זועק לעזרה ומשמיע קולות מצוקה ומסמן בידיו למצוקה. טובע מצוי במים לעתים במצב של ציפה כשהוא שוכב על הבטן מחוסר תנועה וראשו ורגליו שקועים והשכמות בולטות החוצה. כמו כן יכול להימצא שקוע בקרקעית הבריכה.

טביעה - היבטים רפואיים

אין ספק שהטיפול המהיר להחייאת הטובע עשוי להיות גורם מכריע לגבי התוצאה אם הטובע ימות כתוצאה מהטביעה או יינצל ויחשב בסטטיסטיקה היבשה למקרה בר מזל של "כמעט טביעה".

מטרת הטיפול בטובע הוא להעשיר את רמת החמצן בדם על מנת להימנע מפגיעה מוחית. המחקרים והספרות המקצועית מתארים את ההיבטים של הנזקים הרפואיים כתוצאה מטביעה.

בסגנון חופשי

מקבוצת ד. לבקוביץ יעוץ והדרכה בע"מ

תכנון ופיקוח, ספרות מקצועית, יעוץ בטיחות ורישוי לאתרי רחצה
ביה"ס הארצי למקצועות המים הים והבריכה - בשיתוף הקריה האקדמית אונו

מנגנון הנזק המוחי כתוצאה מטביעה נגרם ממחסור בחמצן ("היפוקסמיה") ובהמשך העדר חמצן ("אנוקסיה"). תאי קליפת המוח הינם הרגישים ביותר למצב של חוסר חמצן, וגם אם לא ניתן אולי לקבוע בוודאות את הזמן הגורם לנזק מוחי פרוגרסיבי ובלתי הפיך של תאי המוח הרי שמדובר בדקות ספורות (כ- 5 עד 10 דקות). כך, שהחייאה מוקדמת ואפקטיבית, המחזירה לנפגע את הדופק, לחץ הדם וחמצן למוח, היא קריטית. אין ספק כי גם גילו, מצבו הבריאותי וכן אלכוהול בדם של הנפגע משפיעים על הסיכוי להינצל וכך גם סוג המים - מלוחים או מתוקים, וטמפי המים הם גורמי השפעה.

כשירות מצילים ומגישי עזרה ראשונה על פי חובה חקוקה

כללי

בסיפא ראוי לציין ולהדגיש כי מים, באשר הם נמצאים, מהווים גורם סיכון (טובעים כידוע גם באמבטיה) ולכן ננקטים בבריכות אמצעי זהירות שונים למניעת מקרי טביעה ככל שניתן, לרבות ובמיוחד שירותי הצלה. ולגבי שירותי הצלה הראשונה יהיו כשירים עפ"י הנדרש בחוק. הבריכה לדאוג לכך שהמצילים ומגישי העזרה הראשונה יהיו כשירים עפ"י הנדרש בחוק. כתזכורת להלן חלק מדרישות החוק המעוגנות בתקנות הסדרת מקומות רחצה (בטיחות בבריכות שחייה) התשס"ד – 2004 :

תקן מצילים לבריכה בשטח מים עד 750 מ"ר

- עומס מתרחצים עד 30 איש - מציל אחד מסוג 1 שעבר הכשרה בעזרה ראשונה של לפחות 37 שעות. עמדת הח"מ היא שהדרישה בתקנות הן תנאי מינימום כי רצוי שיהיה בנוסף למציל מגיש עזרה ראשונה באתר כדי שיוכל לטפל גם בפציעות פעוטות ערך לכאורה על מנת שלא להסיח את המציל ממשימתו העיקרית להצלת חיים ובמיוחד מניעת טביעה.
- עומס מתרחצים מעל 30 איש - 2 מצילים מסוג 1 ו/או מציל סוג 1 ו-1 מגיש עזרה ראשונה.

בסגנון חופשי

מקבוצת ד. לבקוביץ יעוץ והדרכה בע"מ
תכנון ופיקוח, ספרות מקצועית, יעוץ בטיחות ורישוי לאתרי רחצה
ביה"ס הארצי למקצועות המים הים והבריכה - בשיתוף הקריה האקדמית אונו

תעודות וכשירויות מצילים

- בעל תעודת מקצוע של מציל מטעם משרד התעשייה המסחר והתעסוקה (להלן – משרד התמ"ת).
- עבר אחת לשנתיים ממועד תחילת העסקתו רענון נאות בעזרה ראשונה, לפי התכנית המפורטת בתקנות, שהועבר ואושר בידי מי שהוא בעל הכשרה וניסיון של חובש.
- עבר אחת לשנתיים ממועד תחילת העסקתו רענון נאות בהצלה לפי התכנית המפורטת בתקנות שהועבר ואושר בידי מציל בעל תעודת מקצוע של מציל בריכת שחייה סוג 2 מטעם משרד התמ"ת, העוסק במקצוע בחמש השנים האחרונות לפחות.
- אחת לארבע שנים חתם על הצהרת בריאות, ונבדק בדיקה רפואית בידי רופא מורשה, ונבדק בידי אופטומטראי או רופא עיניים, ומההצהרה ותוצאות הבדיקות עולה כי אין מניעה כי ישמש מציל בבריכת שחייה.

חובות ותפקידי המציל

עפ"י התקנות חובות ותפקידי המציל הם:

1. להימצא, לפי שיקול דעתו, במקום שיאפשר לו גישה מיידית למים ולעמדת ההצלה ותצפית נוחה על כל שטח בריכת השחייה והכניסה אליה, בהתחשב במצב התאורה, בכמות המתרחצים וסוגם, בשדה הראיה ובקרבה למים;
2. למנוע טביעות ותאונות בבריכת שחייה;
3. להגיש עזרה במים לזקוקים לה;
4. למנוע ממתרחצים, שלפי דעתו אינם יודעים לשחות, להיכנס למים שעומקם מעל 1.2 מודגש מעבר לתקנות כי מחובתו של המציל למנוע כניסת פעוטות וילדים קטנים לשטח הבריכה הכללית ללא ליווי של הורים או מלווים מבוגרים.
5. להגיש עזרה ראשונה לנזקקים;
6. להחזיק בהישג ידו אמצעי קשר תקין שבאמצעותו הוא יכול להזעיק עזרה בעת הצורך;
7. לדווח למחזיק בריכה על כל שינוי בבריאותו המונע ממנו לשמש מציל.

כמו כן נדרש המציל:

- א. לא לעסוק בעת מילוי תפקידו בכל עיסוק או עניין אחר למעט החובות שהוטלו עליו לפי תקנות אלה.
- ב. לא לעזוב בשעות הרחצה את עמדת ההצלה עד שיחליפו מציל אחר.
- ג. לשם מילוי חובותיו לפעול לפי שיקול דעתו המקצועי למניעת סיכון לציבור בבריכת שחייה, להצלת חיים ולשמירה על הסדר בבריכת שחייה.

בסגנון חופשי

מקבוצת ד. לבקוביץ יעוץ והדרכה בע"מ
תכנון ופיקוח, ספרות מקצועית, יעוץ בטיחות ורישוי לאתרי רחצה
ביה"ס הארצי למקצועות המים הים והבריכה - בשיתוף הקריה האקדמית אונו

סמכויות המציל

עפ"י התקנות מציל רשאי לצוות על -

- (1) מתרחץ לצאת מבריכת שחייה וכן להוציאו, אם המתרחץ לא נענה להוראותיו, תוך שימוש בכוח סביר בנסיבות העניין אם, לדעתו, המתרחץ עלול לסכן, או שהוא מסכן את עצמו או מתרחצים אחרים;
- (2) מתרחץ בכל עניין העשוי, לדעת המציל, למנוע סכנה לחיי המתרחץ או סכנה או הפרעה לחיי מתרחצים אחרים;
- (3) איסור הרחצה בבריכת שחייה או על הגבלת כמות המתרחצים בבריכת שחייה, לפרק זמן שיורה, אם לדעתו, עקב תנאי המים, כמות המתרחצים בבריכת השחייה או סיבה אחרת, צפויה סכנה למתרחצים.

סימן היכר למציל

עפ"י התקנות על אחד לפחות מפרטי הלבוש של מציל בשעת מילוי תפקידו שהם בגד ים, חולצה, מכנסיים או אימונית, יירשם "מציל" בצבעים נוגדים (קונטרסטיים). גודל האות לא יפחת מ-10 ס"מ, בגופן (פונט) מרים תם או אריאל מעובה 15% מגובה האות.

מגיש עזרה ראשונה – כשירויות

- אח הרשום בפנקס כמשמעותו בתקנות בריאות העם (עוסקים בסיעוד בבתי חולים), התשמ"ט - 1988, חובש שהוכשר בצבא הגנה לישראל או במסגרת אחרת כגון אגודת מגן דוד אדום בישראל לפי חוק מגן דוד אדום, התשי"א-1950, פאראמדיק או רופא, או שעבר הכשרה נאותה כמגיש עזרה ראשונה או כחובש לפי האמור, בהתאמה, בחלק א' או ב' לתוספת הראשונה שהועברה ואושרה בידי מי שהוא בעל הכשרה וניסיון של חובש בהתאם לטופס שבחלק ג' לתוספת השנייה;
- עבר אחת לשנתיים, ממועד תחילת העסקתו, רענון נאות בעזרה ראשונה, לפי התכנית המפורטת בחלק ב' לתוספת השנייה, שהועבר ואושר בידי מי שהוא לפחות בעל הכשרה של חובש בעל ניסיון בהתאם לטופס שבחלק ג' לתוספת השנייה.

©

כל הזכויות שמורות

אין להעתיק או להפיץ פרסום זה או קטעים ממנו בשום צורה ובשום אמצעי אלקטרוני, אופטי או מכני (לרבות צילום והקלטה) ללא אישור בכתב מראש מדוד לבקוביץ
נעשה הכל כדי להעמיד את הדברים שבמדריך על דיוקם ועדכוןם עד ליום הפרסום. יחד עם זאת, ראוי להסתמך תמיד על מקורות החקיקה המעודכנים